

Asia: VN/24194/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamisesta (väkivaltakuvauksen ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa koskevat kriminalisoinnit)

Lausunnonantajan lausunto

Väkivaltakuvauksen hallussapito

Kiitoksia kutsusta lausua asiasta!

Väkivaltakuvauksen hallussapidon kriminalisointi on kannatettava idea ja linjassa lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon kriminalisoinnin kanssa. Sananvapauden osalta ei voida katsoa, että oikeaa raakaa väkivaltaa sisältävät aineistot kuuluisivat sananvapauden suojaamien ilmaisujen piiriin. Tällainen aineisto on samaan aikaan katsojalle järkyttävää ja toisaalta aineistossa kuvataan toimintaa, jolla loukataan toisen ihmisen oikeutta henkeen, terveyteen ja fyysiseen koskemattomuuteen. Erityisesti tämä korostuu kuvauksissa, joissa väkivalta kohdistuu lapsiin. Vastaavalla tavalla voidaan todeta, että eläinsuojeluun liittyvät kehityskulut ja periaatteet puolustavat myös eläimiin kohdistuvan väkivallan kuvaamisen sisällyttämistä kriminalisoinnin piiriin.

Kriminalisoinnin yhteydessä on korostettava, että hallussapidon salliminen voi kannustaa tällaisten aineiston tuottamiseen ja levittämiseen.

Tarkoitustahallisuus on myös perusteltu ja verkkoympäristö välimuisteineen yms. on huomioitu hyvin. Olennaista on, että kuva on tallennettu tarkoituksellisesti. Vastaavalla tavalla menettämisseuraamus on perusteltu suhteessa teon laatuun.

Esityksessä ehdotetut poikkeukset kriminalisointiin ovat myös perusteltuja ja turvaavat tilanteita, joissa väkivaltakuvauksen hallussapidolle on olemassa yhteiskunnallisesti kestävät perusteet, kuten tiedonvälitys tai oikeusprosessi. Näiden poikkeusten ohella perusteluissa tulisi ottaa kantaa myös tilanteisiin, joissa väkivaltaan on suostumus tai vastaava, kuten äärimmäiset urheilutapahtumat tai muunlaiset tapahtumat. Vielä lisättävä poikkeus olisi valvonta tai vastaava oikeutettu aineiston

seulonta, tällä hetkellä monet järjestöt tekevät työtä tällaisen aineiston etsimiseksi ja ilmiantamiseksi (esim. Digital Services Actin luotetut ilmoittajat-menettelyn kautta). Vastaavasti verkkoaineistoja käytetään myös tutkimuksessa ja koulutuksessa liittyen valvontaan ja seulontaan sekä tuomaan esille ilmiön eri muotoja.

Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito

Törkeä tekemuoto on perusteltu suhteessa levittämisrikoksen törkeään tekemuotoon.

Sananvapaus ei missään olosuhteissa suojaa tällaisen aineiston levittämistä tai hallussapitoa.

Säännöksessä tulisi poikkeuksena huomioida tällaiseen aineistoon kohdistuva valvonta ja seulonta, jota harjoittavat yhä enemmän yksityiset toimijat, esimerkiksi Digipalvelusäädöksen (Digital Services Act) luotetut ilmoittajat -menettelyn kautta. Suomessa ja Euroopassa luotettujen ilmoittajien joukossa on useita lasten oikeuksiin keskittyviä järjestöjä.

Tällaisessa toiminnassa tulee myös huomioiden seulonnan ja valvonnan valvonta sekä toimintaan liittyvä tutkimus ja koulutus.

Muut huomiot

-

Riku Neuvonen
Julkisoikeuden professori, Tampereen yliopisto